

דברי ראש הממשלה, גב' גולדה מאיר, במסיבת עיתונאים בתל-אביב (13.10.1973)

דברי פתיחה בעברית

אזרחי ישראל, לפני מספר ימים דברתי אליכם ואמרתי לכם שמצבנו אז היה הרבה יותר טוב, מאותו היום שבו הבהרתי לכם, כי הותקפנו מחדש על-ידי שכנינו. לצערי, גם היום אינני יכולה לבשר לכם שהמלחמה נגמרה והניצחון אתנו. כאז, גם היום, אין ספק בלבי, שהניצחון יהיה אתנו, אבל עדיין המלחמה לא נסתיימה. הבנים, החיילים, המפקדים, החיילות, גם בחזית הצפונית וגם בחזית הדרומית, עדיין נלחמים. הם נלחמים במסירות, בגבורה, ביכולת, ברוח שאין מילים לתאר אותם. מאושרת אני לומר, כי העם בעורף אינו מפגר אחרי בניו בחזית. הרוח החזקה בעם, מידת ההתנדבות לכל דבר ולכל עניין, כל זה הוא למעלה ממה שאפשר היה לצפות. אנחנו עם קטן, מוקפים שכנים עוינים. במלחמה זו משתתפים לא רק צבאות מצרים וסוריה, כי אם גם ממדינות רחוקות יותר, השולחות תגבורת בצורות שונות, אם בטנקים, אם במטוסים ועוד.

גם עיראק, גם אלג'יריה וגם ירדן נכנסו עכשיו עם כוח של טנקים וגם מדינות ערביות אחרות נותנות תמיכתן. ומעל לכל — הגיבוי והעזרה המירבית של ברה"מ, באמצעות רכבת אווירית — לסוריה ולמצרים.

אלה הן העובדות — ואנחנו מתקדמים. אין זאת אומרת שהדרך היא פשוטה ופתוחה. הכוח שלנו צריך היה לנהל הבוקר קרב עם דיביזיית טנקים שהגיעה מעיראק. לשמחתנו — חיסלנו את החלק המכריע של טנקים אלה — והכוח שלנו מתקדם.

אזרחי ישראל, אלה הן העובדות. אין צורך, אין יכולת, לומר דברים אחרים מלבד אלה, שמצבנו טוב יותר. אין כל מקום ליאוש, חלילה, ואין ספק בלבנו, שבסופה של המלחמה — אנחנו נהיה המנצחים.

לא אנו התחלנו במלחמה, אבל כאשר התקיפו אותנו — נלחם עד הניצחון. הבה נקוה, כי לא יעבור זמן רב מדי עד סיום המלחמה בנצחון ישראל. לחיילים בכל החזיתות — באויר, ביבשה, ובים — כל האהבה לכם, לבנו אתכם, לב כל אזרח במדינה, הרי כולכם בנינו. מקוה אני שנתראה בקרוב, אחר הניצחון הגדול של צבא הגנה לישראל.

ועתה הפניה של ראש-הממשלה לעיתונאי חוץ

גבירותי ורבותי, שוב הותקפה ישראל על-ידי שכנותיה, אלה שבגבולות, וארצות ערביות רחוקות, כולל עזרה מעיראק, אלג'יריה, תוניס ואחרות. ומעל לכל, אחת משתי המעצמות הגדולות בעולם לא זו בלבד שהכנינה את סוריה, מצרים ועיראק על-ידי כל חומרי המלחמה שיכלו לקלוט לתוך צבאותיהן, באמנה — במשך למעלה משש שנים — את הקצינים, החיילים, בלמדה אותם תיאוריה של מלחמה, של התקפה. ברית-המועצות לא באה למצרים ולסוריה כדי ללמד את המצרים והסורים כיצד להיות נכונים להתקפה. הם ידעו היטב שישראל אינה עומדת לתקוף ושאין סכנה למצרים או לסוריה או למישהו אחר. כל מחשבותיהם, כל מאמציהם, כל הטנקים, המטוסים, התותחים והתחמושת בשווי בליווי דולארים וכל האימון שלהם נעשו למטרה אחת בלבד, להכניס להתקפה מסיבית על ישראל.

ושוב אנו כאן במלחמה שלא רצינו, שלא יזמנו. עשינו כל האפשר במשך שש השנים האלה כדי לנסות לשכנע את שכנינו כי שפיכות דמים מעולם לא פתרה בעיה בין שכנים וכל מלחמה פירושה יהיה עוד מתים, עוד שפיר כות דמים, עוד הרס ולא פתרון. ולאחר שכל זה עובר, ישנה עדיין רק דרך אחת, רק דרך אחת לנהל מו"מ. תחילה להחליט שישנו רצון, רצון כן, למו"מ בשלום, ואחר כך לשבת ולקיים מו"מ לשלום-של-כבוד לכל הנוגעים בדבר. אך כמו במלחמות הקודמות, נכפתה עלינו מלחמה זו.

אנו עם קטן מאוד, קטן במספרו, אין כל השוואה בין המספרים בצבאנו למספרים בכל אחת מן הארצות הנלחמות בנו, ובוודאי אין כל השוואה עם צבאות-האדם המסיבים של כל אלה אשר הצטרפו למלחמה זו נגדנו. אין לנו שפע התחמושת שיש לצבאות אלה, אך ישנם שני דברים שיש לנו, הנותנים לנו יתרון על שכנינו — שנהא למלחמה ולמוות. הכאב שחש כל אחד בארץ זו, כל אחד בממשלה, כל אחד בכל מקום בכפר או בעיר על מותו של אדם בודד אחד. זאת יש לנו. אולי חיוני הדבר שראשי המדינות בשכנותנו יתחילו לחוש זאת. כאשר הנשיא סאדאת אמר אתמול כי על המלחמה להימשך, והוא מוכן להקריב מיליון איש כל שנה, עובר בגוף רטט לא רק

לעצם המחשבה על מיליון איש המאבדים את חייהם, אלא כי ראשה של אומה יכול לומר כך. עצם העובדה שיכול הוא להצהיר זאת הוא משהו שמעביר בד רטט. איננו רוצים מתים מצדנו, אין אנו שמחים לגרום למות אחרים. אך עם זה, קטן ככל שהוא, מוקף אויבים כפי שהוא, החליט לחיות. ואם עלינו לשלם את המחיר כדי לחיות, עלינו לשלמו. אין זה עם שיכול לוותר מכיוון שעם זה הוא גם עם חכם. אין לעם זה פחד, לא רק מטנקים ומפציצים, אלא אף פחד מן המציאות, מעובדות. אנו יודעים שוויתור פירושו מוות, פירושו חורבן ריבונותנו וחורבן פיסי של כל עמנו. כנגד זאת, נילחם בכל אשר בתוכנו.

ואנו בטוחים, למרות הקשיים — המלחמה עדיין לא תמה — כי אנו כיום במצב שונה משהיינו בשבת או ביום א' האחרון. ידענו שעות מרות מאוד מאוד. אך כשם שאנו הולכים לבני עמנו ואומרים להם זאת, כך שיאמינו לנו כי אין צל של ספק בלבותינו, בשכנוענו, כי תהא מרה המלחמה כאשר תהא, הסוף שוב יהיה כשל המלחמות האחרות, נצח משום שעלינו לחיות. שכנותינו לוחמות לא על חייהן, לא לריבונותן. הן לוחמות להשמידנו. לא נישמד, לא נעז להישמד. לפיכך, רוח אנשינו בחזית, רוח עמנו בכל בית, בכל עיר, בכל כפר, היא רוח של עם השונא מלחמה, אך יודע כי כדי לחיות עליו לנצח במלחמה שנכפתה עליו.

גבירותי ורבותי, אינכם מצפים ממני באמת כי אביא לפניכם את התכנית המבצעת של מה שנכבש, וכאשר נכבש, כמה זמן נישאר ומה יקרה. איני יכולה לעשות כן ואל לכם לצפות ממני לכך.

גב' מאיר, האוכל לשאלך, האם
כוונת ישראל לכבוש את
העיר דמשק, ואם תכבשה,
כמה זמן תחזיקו בה ומה
כוונתכם לעתיד?

אין שום טעם לשער השערות באשר למה שתסכים ישראל או לא תסכים לו, כל עוד שכנותינו, עד לרגע זה למיטב ידיעותי, לא שכנתנו בדרום ולא שכנתנו בצפון, גילו כל רצון שהוא להפסיק להילחם. כאשר נגיע להצעת הפסקת-אש נדון בה באורח רציני מאוד ונחליט, שכן רצוננו הוא בתנאים אפשריים להפסיק את המלחמה מהר ככל האפשר.

התסכים ישראל להפסקת אש
על בסיס הקוים שנתקיימו
ב־5 באוקטובר?

אני יודעת על מעצמת-על אחת ששלחה בשני הימים האחרונים למעלה מ־120 מטוסים, הנושאים תחמושת, ואני מניחה — טילים ואיני יודעת מה עוד, לסוריה, לעיראק ולמצרים. זוהי ללא ספק צורה של מעורבות, הייתי אומרת. אך איני יודעת מה עוד רוצים הם לעשות, ואם ישאלני מישהו אם אני משוכנעת כי מטוסים אלה נושאים רק חומרי מלחמה, אני מצטערת, לא הצצתי לתוכם ולא ראיתי, איני אומרת „כן“, אך איני יכולה לומר „לא“.

האם אפשרי הדבר ששתי
מעצמות-העל נעשות יותר
מעורבות במלחמה זו?

ובכן, איני סבורה כי חיילי המלך חוסין הגיעו לדמשק. הם עדיין הרחק משם, אך לגבי העובדה שהמלך חוסין ראה לנכון, לאחר מה שקרה ב־1967, לשלוח שוב טנקים ולהביא את צבאו, כפי שהוא עצמו או ממשל-תו אמרו היום, לחזית הסורית, יכולה אני רק לומר שאני מצטערת כיוון שקודמי, מר אשכול המנוח, ב־5 ביוני 1967 שיגר הודעה למלך חוסין באמצעות גנרל בול, בה אמר לו כי אם ישאר מחוץ למלחמה לא יקרה לו דבר. הוא לא נשאר בחוץ ואני בטוחה שהוא זוכר — זכרון בלתי נעים ביותר — מה שאירע בשל העובדה שנכנס למלחמה. אני מצטערת שעשה זאת. אך אם עומד טנק כלשהו בדרכנו, איננו יכולים לבקש זיהוי, לברר של מי טנק זה. כל טנק שבדרכנו ייפגע.

האם רואה את את העובדה
שהמלך חוסין שולח חיילים
להגן על דמשק כפעולת
מלחמה מצדו?

אם קראתם את הצהרת ד"ר קסינג'ר אתמול במענה לשאלה מסוג זה, הוא אמר שישנם יחסים נמשכים והולכים בין ארה"ב וישראל ככל שהמדובר בחומרים צבאיים, אם כן, הדבר נמשך.

האם ביקשתם עזרה חומרית
כלשהי מארה"ב, והיכולה את
לגלות מאיזה סוג?

לא שמעתי על כך, ואיני יודעת מדוע יש לשנות ממשלה בעת מלחמה.

האם נשקלה או הועלתה לפניך
האפשרות לחדש את ממשלת
הליכוד הלאומי בעתיד הקרוב?

לאור המאורעות בשבוע
האחרון, האם רואה את את קוי
הפסקת האש של 1967
כגבולות בני-קיום וכגבול
ביטחון לישראל?

האם אתם מצטערים על שלא
יצאתם למכת מנע?

אמרת שעל כוחותיכם עברו
שעות מרות מאוד מאוד מאז
שבת או יום א'. האם תוכלי
לשרטט בצורה ספציפית קצת
יותר מה בדיוק הוא המצב
הצבאי בשתי החזיתות, וכמה
התקדמו כוחותיכם במשך
סוף השבוע?

התוכלי לספר לנו מעט יותר
על ההשלכות של החלטת
המלך חוסין לשלוח את
גייסותיו לסוריה, ההשלכות
על חזיתכם המזרחית
הנוכחית? למשל, סופר לנו
רק אתמול כי הגשרים מעל
לנהר הירדן עדיין פתוחים,
האם פתוחים הם עתה? סופר
לנו בראשית השבוע כי אין
גיוס מלא מפני שחיילים
מסוימים מוחזקים לאפשרות
של כניסת ירדן למלחמה.
כל המקשיב לרדיו יודע, כי
גויסו היום עוד חיילים. האם היה
הדבר בשל אפשרות זו?

האוכל לשאלך על תגובתך
להחלטה הבריטית להפסיק
הספקת נשק לאומות
הלוחמות?

קוי הפסקת האש של 1967 הם בוודאי הקווים הטובים ביותר שיכלו להיות
לנו. כל קו ניתן לתקוף, מטבע הדברים, אך יכולים אתם לדמות מה היה
קורה לנו אילו זזנו לקוי 4 ביוני, כאשר התקפה זו עלינו היתה נערכת, לא
כאשר אנו על התעלה אלא בקוים אלה. אולי — אני מקוה, לפחות כי
אנשים בעולם כולו שלא הלכו אתנו בדיוק כאשר אמרנו שלא נשוב לגבולות
שלפני 1967, כי אנו זקוקים לגבולות בטוחים יותר, בני-הגנה יותר
מגבולות אלה — אני מקוה שעתה יבינו, כי אין פירוש הדבר שרצינו חול
במדבר סיני, או יותר קרקע במקום אחר כלשהו, אלא שרצינו גבולות
שימנעו מלחמה. ואם אפילו גבולות אלה לא מנעו מלחמה, כמה נורא
יותר היה הדבר לישראל אילו הסכמנו, בעצת אחדים מידידינו הטובים
ביותר, פשוט לשוב למקום שממנו באנו.

כן ולא. כן, מכיוון שאילו עשינו זאת, אין ספק שהמצב היה טוב בהרבה,
ואני יכולה לומר בגילוי רב כי בוודאי, היו לא מעט חיים ניצלים. לא, מפני
שלפחות אין לנו אותו ויכוח עם העולם. זהו דבר עצוב, פירוש עצוב, אך
זו האמת. החלטנו כך בעיניים פקוחות וקיוונו עד לרגע האחרון שאולי,
למרות מה שקרה לנו ב-1967 כאשר ניסינו שאנשים ימנעו את המלח-
מה — חשבנו שאולי הפעם יצליח הדבר. כך שאין זה מקרה שהחלטנו
כך. ידענו את אשר עשינו, ידענו אפילו שיהא עלינו כנראה לשלם תמורת
זאת, אך איני מתחרטת, למרות הכל, שהחלטנו כך.

בחזית הסורית, כל רמת הגולן, כל אינץ' מתוכה, שוב בידנו. תושבי
הישובים השונים שבו לישוביהם. כוחותינו נמצאים מעבר לגבול ועל הדרך
המוליכה לדמשק. זהו בהחלט שינוי, להיות ברמת הגולן או להיות בצדו
האחר של הגבול. כמובן, מתנהל כל העת קרב בצפון. בדרום ישנה עתה
לחימה, וכנראה עוד תהיה במשך עוד ימים אחדים. לא הייתי רוצה לומר
דבר נוסף על החזית הדרומית.

היינו טפשים מאשר הננו, אילו כאשר שכן הקרוב כל כך אלינו מבחינה
גיאוגרפית — שולח חלק מגייסותיו, אפילו אם אינם כה רבים, לסיוע
לארץ הלוחמת בנו, ולא היינו מביאים בחשבון אפשרות שאם יעשה משהו
יותר מחציית הגבולות נהיה מוכנים לפגשו. אשר לגשרים, אם המלך
חוסין לא סגרם עדיין, הרי היו סגורים היום מפני שבשבת הם סגורים
תמיד. גם ביום כיפור.

אני מוכרחה לומר שאנשים, אנשים הגונים, וממשלות הגונות, בבואם
לנקודה שבה, אם אומרים זאת בגלוי, תחול מגיפה על בתי שניכם, או אם
אמרתם זאת ביתר עדינות, „אנו נייטרליים“, כלומר, התוקפן וקורבנות
התוקפנות הם בדיוק באותו מצב איכשהו. אולי אינני רגישה דיי לתחושת
הצדק והשוויון, כאשר ממשלה כבריטניה הגדולה מאמצת עמדה מסוג זה.
בנוסף לכך שהיא רעה כלפינו, מכאיב לחשוב כי ממשלה יכולה לעשות
דבר מעין זה.

ישנו גיטו יהודי ניכר בסוריה.
מה ידוע לכם על מצבם של
יהודים אלה, ומה כוונותיכם?

אין כל ספק כי היהודים החיים בגיטו בסוריה זוכים ליחס איום ואומלל ביותר. ואנו בוודאי נבטיח, ננסה לפחות, כי כאשר תסתיים המלחמה, ובין אם תהיה הפסקת אש או הסדר אחר כלשהו, נבקש כי יהודים אלה יוצאו החוצה, כשם שנבקש חילופי שבויים. יהודים אלה הם שבויים שאף לא לחמו במלחמה, ואנו נעשה כל שביכולתנו לדאוג לכך שיהודים אלה יוצאו מסוריה.

השאלה היא זאת:
ידוע לי שאויבי ישראל הסתמכו
על ההנחה, כי המלאי של ישראל
יסתיים וכי ישראל לא תוכל
להילחם מלחמה ארוכה. כן
ידוע לי כי ידידי ישראל בחו"ל
מודאגים בדבר האפשרות
שהמלאי לא יספיק.
התוכלי להסביר לנו האם
בעיות אלה הן אמיתיות
או מדומות?

שכנינו, אילו עסקו במציאויות בלבד במקום בחלומות, אולי היה שלום מזה זמן רב. ישראל אינה בסכנה של חוסר מלאי: ישראל מתכוונת להילחם במלחמה זו עד לסופה כל עוד עומדות על כך שכנותינו. ואנו יכולים לעמוד בכל מה שנחוץ כדי להילחם מלחמה זו עד שתסתיים בניצחונה של ישראל. כמובן, ישנם קשיים. ישנם קשיים באספקה, קשיים בדברים רבים אחרים, אך אנשינו יכולים לעמוד בכך. הם התנסו לפני כן, הם נפלאים כיום יותר מאשר אי פעם לפני כן, ואנו יכולים לעמוד בכל הקשיים ובכל הבעיות. אם שכנותינו סומכות על כך, הרי הפסידו את המלחמה לפני שהחלו בה.

בהנחה של תוצאה טובה,
שאת בטוחה בה, היש דרך
שיכולה את לחזות עתה, כדי
להפוך לחימה זו להסדר
מוסכם או לכל הסדר פוליטי
אחר של הסכסוך, הסדר
שנשמט מכם ב-1967?

גבירותי ורבותי, אני מצטערת שאיננו יכולים לבוא בכל יום או בכל שבוע עם משהו חדש. אני מצטערת שעלינו לחזור על אותה נוסחה שאני מניחה כי היא נשמעת מונוטונית לרבים מכם. אך מכל מקום זו האמת. אנו לא רצינו במלחמת 1967. היא נכפתה עלינו, וניצחנו בה. משאך נסתיימה המלחמה, ביקשה ממשלת ישראל מראשי המדינות הערביות: הבה נשב עתה, וכשויים, ונדון בהסכם השלום. והתשובה באה מחרטום: לא הכרה, לא משא ומתן, לא שלום. במשך שש שנים, כתוכים חזרנו על אותו דבר. אנו רוצים לחיות בשלום, בשיתוף פעולה ובידידות. לפיכך אומרים אנו, הבה נשב, כשויים, הבה ננהל מו"מ בלא תנאים מוקדמים כלשהם. יש לנו רעיונות מה צריכה להיות מהות הגבולות, לכם יש רעיונות מה צריכה להיות מהות הגבולות, איננו מבקשים מכם לקבל את רעיונותינו לפני שאנו יושבים למו"מ, ואינכם יכולים לבקשנו לקבל את רעיונותיכם לפני שאנו יושבים למו"מ. למשל, אם הנשיא סאדאת אומר שלא יוותר אף על אינץ' אחד מחצי-האי סיני, אנו אומרים: בסדר, זהו רעיון, איננו אומרים לך: מכיוון שאתה אומר כך, אין סוף למו"מ. טוב מאוד, אתה אומר כך, אנו אומרים, לא גבולות 1967. עתה הבה נשב ונדבר. ואתם יודעים בדיוק מה היתה התשובה במשך 6 שנים: לא מו"מ, אלא תנאים מוקדמים, חיזרו לגבולות 1967 ואולי אז ניכנס למו"מ, שום שיתוף פעולה אמיתי והכרה בישראל. פירוש הדבר, למעשה, חיזרו לגבולות 1967 מפני שיהיה לנו קל יותר להתקיפכם על גבולות 1967 מאשר על כל גבולות אחרים. לכך, כמובן, לא יכולנו להסכים. אין לנו שום דבר חדש לאחר שתסתיים מלחמה זו. אם נשב למו"מ, נוכל לבוא לידי הסכם שלום. אין שום ספק בכך. נוכל לחתום על הסכם אשר יפתח עידן חדש לאיזור כולו, אך זה תלוי בהם.

העובדה שחיכתם לגייסות
הערבים שיתקיפו, היתה זו
החלטה פוליטית? אם כך,

היתה זו החלטה פוליטית. איני חושבת שיש לכך רלבנטיות כלשהי למה שאתה אומר שהיא מדיניות ממשלת ישראל, שלא להקריב חיים למען החלטות פוליטיות. במהלך מלחמה, יש להחליט החלטות פוליטיות

האם אין זה עומד בסתירה
למה שאמרה ממשלת ישראל
לפני כן, כי חיי שום חייל לא
יוקרבו למען החלטה פוליטית?
ושלישית, ההיתה להחלטה
פוליטית זו השפעה או
השלכות כלשהן על המצב
הפנימי בישראל?

האם נמשכת עליית יהודים
סובייטים?

מה דעתך על תכנית התיווך
הצרפתית?

האם אכפת לך שלא אשיב על כך?

פעמים אחדות ביום. לעתים אתה מחליט החלטה, ואתה חושב שאולי
תוכל להציל חיים בדרך זו, ולבסוף מסתבר אחרת. כך שאין שום ערובה
להחלטות פוליטיות שיצילו חיים. לא, אינני רואה כל השלכות להיום,
איני מאמינה בכך.

הו, זה כנראה מפני שצרפת נייטרלית מאוד, אני מניחה. צרפת אף הרחי-
קה מעבר לטענה לנייטרליות. לא, אני רוצה להבהיר את עצמי. תיווך
שהיינו מוכנים להסכים לו ושנהיה מוכנים להסכים לו בכל עת הוא, או
על-ידי יחיד או על-ידי ממשלה המחליטה כי עזרתה תהיה מוגבלת לדבר
אחד ודבר אחד בלבד, שהוא צעד חשוב מאוד, והוא — לסייע לצדדים
להיפגש. לפיכך, אין זו בוררות, ולא מתווך החושב שהוא יודע היטב מן
הצדדים מה טוב בשבילם. ולפיכך, כאשר ניסו זאת בעבר, הדבר נכשל. אם
ניסו שוב בעתיד, שוב ייכשלו. שני עמים אלה שבניהם נפגשו שוב ושוב
בקרב, על שני עמים אלה להיפגש ליד שולחן הדיונים, ולא שיתערב
מישהו מרחוק שחיינו ועצמאותו וריבונותו אינם על כף המאזניים — אלא
שני עמים אלה באיזור שיכולים לזכות בכל ולהפסיד הכל. לפיכך על שני
עמים אלה לעשות זאת. שום דבר אינו יכול להציל את מנהיגי הארצות
הערביות מנטילת אחריות זו לגורל עמם בידיהם שלהם, ולא לבנות רעיו-
נות ומגדלים באוויר — באחד הימים יכול ברז'ניב להצילם, ביום הבא
הנשיא ניקסון לפני בחירות או הנשיא ניקסון לאחר בחירות, לפני ועידת
הפסגה, לאחר ועידת הפסגה — כל אלה „המצאות” שלא פעלו בעבר, ולא
יפעלו בעתיד. הנשיא סאדאט, הנשיא אסד, המלך חוסין וכל האחרים,
עליהם לגלות את האומץ — מדוע יש להם אומץ רב כל כך לשלוח את
אנשיהם למלחמה? — מדוע אין להם האומץ להיפגש עמנו ליד שולחן
הדיונים? אם לא יהיו מרוצים יוכלו תמיד לקום מן השולחן ולעזוב, אך
אפילו לא לנסות לשבת עמנו, כדי להגיע להסכם שלום שיסיים את כל
המלחמות — אומץ זה חסר להם, זאת צריך מישהו לעשות בשבילם. לכן,
לא צרפת ואף לא ארץ אחרת כלשהי יכולה לעשות זאת למענם, ועל אלה
להימנע מלקחת זאת על עצמן. כל ארץ, כל ממשלה, המעודדת אותם שלא
לפגוש אותנו ליד שולחן הדיונים, כל מי שמעודד אותם באי הפרשנות
שלהם ובתקוותם שמישהו, איכשהו, יפתור את בעיותיהם בשבילם, עושה —
אני חושבת — שירות דוב לא רק לישראל אלא גם לערבים ולשלום.

איני יודעת איזה טון שמעת לפני כן, אך מה שאמרתי הוא שכאשר נשמע
הצעה להפסקת-אש, ממשלת ישראל, האמן לי, ברצינות רבה ובאחריות
גדולה לכל הכרוך בכך, תשב ותדון בכך. עד כה, איני שומעת דבר על כך
ששכנותינו מוכנות להפסקת-אש. לכן, ראה, יש לנו בעיות רבות כל כך
לפנינו שאיננו רוצים להמציא בעיות. כאשר הצעה להפסקת-אש תהיה
מציאות, האמן לי שממשלת ישראל לא תפסיד דקות רבות לפני שתתכנס
ותדון בבעיה זו.

מישהו הבא לחדר זה מכוכב-לכת אחר היה חושב שב-1967 הלכה ישראל
למלחמה, כפתה מלחמה על שכנותיה, כדי לכבוש את מדבר סיני, הגדה
המערבית ורמת הגולן. אך מכיוון שכולנו כאן מאותו כוכב-לכת, ואתם
לא רק כותבים בעתונים אלא גם קוראים עתונים, לא היה זה בדיוק
תיאור מה שקרה ב-1967. ישראל סירבה לשוב לגבולות 1967 מפני שגבולות

האם מבחין אני בטון שונה
במקצת בהערותיך על
המאורעות בחזית הדרומית?
האם פוסלת ישראל מכל וכל
הפסקת-אש הכוללת גייסות
מצריים בצד זה של התעלה?

האם תהיי מוכנה שממשלת
ישראל תסכים להחזיר את
השטחים שנתפסו ב-1967
במחיר הפסקת שפיכות
הדמים ושלום?

אלה נשטפו בדם בדיוק כשם שגבולות 1947 נשטפו בדם על-ידי התקפה של שכנותינו. בדיוק כמו עתה, ב-1967 הם שטפו את הקוים בסוריה ובירדן והאחרים, ועתה הם שטפו גבולות, ואיני יודעת מה יקרה אחר כך. כך ששכנותינו אינן יכולות לעשות מהלך מעין זה, עם עשרות אלפי אנשים, עם אלפי טנקים, עם המפציצים, להרוג, להשמיד. ואחר כך לומר: ובכן, בסדר, לא עשינו זאת הפעם, ננסה שוב בפעם הבאה, אך אנא תנו לנו גבולות שיהא לנו קל יותר לחצותם. טובים כל כך איננו.

אני מאמינה שארה"ב במדיניות שאימצה, לפחות בשתיים או שלוש השנים האחרונות, באמרה שהיא מוכנה לסייע לצדדים להיפגש ולמצוא פתרון לבעיה — מסוגלת לכך. ארה"ב היתה מוכנה לסייע לצדדים להיפגש להסדר בסואץ, אני סבורה שארה"ב עשתה, וודאי עושה גם ברגע זה, כל מה שאפשר לעשות, פרט לדבר אחד, והוא שאני סבורה שהוא בלתי אפשרי ויברך האל את ארה"ב שאינה עושה כן — לנסות לכפות פתרון על צד מן הצדדים. לפיכך, אני חושבת שארה"ב עשתה לבטח הכל למען השלום.

לא, איני רוצה לדבר על כך, אך אני בטוחה שלא יחלוף זמן רב והמספרים יוודעו. אני רוצה לומר לכם דבר אחד. אתמול בטלביזיה הישראלית נשאלתי על ידי מר ניסן, „מהו הניצחון שאת מדברת עליו?“, ואמרתי „איני יודעת“. בשבילי אדם מת אחד הוא מחיר איום. לאדם זה יש אם, אב, אשה, אחיות, אחים, אולי ילדים. ואיני מתביישת לעמוד לפניהם כראש ממשלה שאולי, אם תרצו, היא רגשנית ואם תרצו סנטימנטלית. בכל לבי, למען העם המצרי, אני מקוה שסאדאת יהיה רגשני וסנטימנטלי לגבי אדם מת אחד, כאשר רגע זה יבוא, יהיה שלום באורח אוטומטי. אם כן, יהיה יותר מאדם מת אחד, וזהו מחיר נורא תמורת לא כלום. רק כדי להשביע שאיפות של מנהיגים שאין בהם לבבות. ויורשה לי לומר דבר נוסף. דיברתי לפני כן על עזרתה של ברית-המועצות למצרים, לסוריה ועיראק. רע ומסוכן ככל שיהיה הדבר לישראל, אילו לפחות האמנתי לרגע אחד כי עזרה זו שמושיטה ברית-המועצות לארצות הערביות היא בשל אהבתה לעמים הערביים, הייתי אומרת, ובכן, זה רע מאוד, הם אינם אוהבים את היהודים, אך הם אוהבים את הערבים. אך אין זה נכון. הרי זה בשל אינטרסים קשוחים של ברית המועצות. משום כך אלפים של מצרים וסורים יכולים ליהרג, וישראלים במספרים ניכרים יכולים ליהרג, ולהם לא איכפת. זהו ההיבט הנורא ביותר של המצב כולו.

בראש וראשונה יש להוכיח כי המוראל שלהם גבוה יותר, אולי כן הוא. שנית אם הטעם לכך טמון בסיבה זו או אחרת השערה אחת טובה ככל השערה אחרת. שוב, אתה מניח כי שטחים אלה נלקחו במלחמה שיזמה ישראל. אם כך אתה עושה אתה מגיע למסקנה אם הם צודקים, אם הם לוחמים טובים או לוחמים רעים, שהם מנהלים מלחמה במקום מו"מ. בדרך כלל הסכמי שלום לאחר מלחמות נערכים ביום הבא. מלחמה מסתיימת בניצחון, צד אחד זוכה, הצד האחר מפסיד. אם המפסיד הוא גם התוקף, אז בוודאי כותב המנצח כתב-תנאים ומבקש מן הצדדים האמורים לחתום מעל השורה המנוקדת. הייתי רוצה לדעת אם יש בהיס-טוריה מקרה שאפשר לצטטו שבו כאשר היתה מלחמה, צד אחד תקף, הפסיד, והצד האחר אמר: „ובכן, בסדר, בוא, קח הכל, שום דבר לא קרה, רק מתו אנשים וישנו חורבן“. אני חושבת שאחד הדברים הגדולים ביותר שקרו לאחר מלחמת העולם-השניה היה שהקנצלר וילי בראנדט הודיע לעמו ואחר כך הלך לפולין והכיר בגבול החדש, — הוא לא לחם, הוא לא היה נאצי — אך הוא אמר: העם הגרמני תקף פעמיים, עליו לשלם מחיר.

האם סבורה את שארה"ב מסוגלת לעשות משהו חיובי יותר להחשת סיומו של משבר זה?

היו בארץ השערות רבות, אני סבור, באשר למספר האבדות. כלום יכולה את לומר דבר על כך?

נאמר כי הסורים והמצרים לוחמים הפעם במוראל גבוה יותר ובצורה טובה יותר. בין שאר הסיבות, משום שהם לוחמים כדי לזכות מחדש בשטחים שהיו שלהם לפני 1967. האם סבורה את כי דברים אלה נכונים?